

Asia: VN/14704/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua toisen asteen koulutusta koskeviin norminpurkuehdotuksiin ja ammatillisen koulutuksen määrärahasäästöjen toteutukseen.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön muutoksia, joissa oppivelvollisilta opiskelijoilta voitaisiin tunnistaa aiempaa osaamista ainoastaan silloin, kun opiskelijalla on aiempia opintoja toisen asteen koulutuksessa, korkeakoulussa tai muuten viranomaisen todentamia opintoja. Lisäksi koulutuksen järjestäjiltä ehdotetaan poistettavaksi velvoite laatia osaamisen arvointisuunnitelmia. Lukiolaista esitetään poistettavaksi velvoite tehdä opetussuunnitelmaan perustuva vuosisuunnitelma ja määräajoin toteutettava huoltajien näkemysten selvittäminen. Lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi päätetyn 100 miljoonan euron suuruisen ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkauksen toteuttamiseksi.

EK pitää tärkeänä, että lainsäädännössä koulutuksen järjestäjille asetettuja velvoitteita käydään läpi kriittisesti. Normien purkamisen avulla tosiasiallisesti saatavien säästöjen laskeminen on monissa tapauksissa erittäin haastavaa. Esityksen mukaisten normien purkamiselle arvioitu kustannussäästö vaikuttaa ylimitoitetulta verrattuna työmäärään, joka niiden purkamisesta johtuen tosiasiallisesti vähenee.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

EK pitää suomalaisen ammatillisen koulutuksen järjestelmän keskeisenä vahvuutena osaamisperusteisuutta. Esityksessä oppivelvollisten osalta ammatillisen koulutuksen järjestäjillä olisi

jatkoissa velvollisuus tunnistaa ja tunnustaa oppivelvollisen aiemmin hankittua osaamista vain siltä osin, kuin oppivelvollinen on suorittanut ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa määritellyjä tutkintojen perusteiden mukaisia opintoja, lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita ns. formaaleja opintoja. On varmasti totta, että oppivelvollisilla nuorilla on harvoin sellaista aikaisempaa osaamista, joka voitaisiin tunnustaa osaksi ammatillisia tutkintoja. Tuskin on kuitenkaan niin, ettei sellaisia nuoria olisi lainkaan. Osaamisperusteisuuden turvaamisen kannalta esitystä kannattaisi vielä harkita uudelleen. Lienee myös mahdollista, että ammatillisessa koulutuksessa on oppivelvollinen opiskelija, joka on suorittanut ammatillisia opintoja ulkomailla. Esitys ei antane mahdollisuutta tämän osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen henkilökohtaisissa osaamisen kehittämisen suunnitelmissa. Esitysluonnoksessa muutoksen kustannussäästöiksi on arvioitu 3,5 miljoonaa euroa vuodessa, joka vaikuttaa reilusti ylimitoitettulta.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista säätämisestä luopuminen on EK:n näkemyksen mukaan kyseenalainen säästötoimi, kun yleisesti tavoitteena on kuitenkin pyrkiä jatkuvasti kehittämään ammatillisen koulutuksen laatua. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat on tunnistettu ammatillisen koulutuksen laatustrategiassa yhdeksi keskeiseksi koulutuksen järjestäjien vastuulle kuuluvaksi kehittämiskohteeksi. EK pitää kriittisen tärkeänä, että koulutuksen järjestäjillä on laadunhallinnan työkalut ja prosessit kunnossa ammatillisen koulutuksen laadun varmistamiseksi. EK ei sinänsä näe tarpeelliseksi säätää lain tasolla laadunhallinnan työkaluista, mutta lainsäädännön uudistamisessa on tärkeä tehdä myös toimia, joilla voidaan nähdä olevan koulutuksen laatua vahvistavia vaikutuksia.

Lukiolakia koskevat säädösehdotukset

EK pitää sinänsä tarkoituksenmukaisena luopua lakitasoisista velvoitteista opetussuunnitelmaan perustuvan vuosisuunnitelman laatimisesta ja huoltajien näkemysten selvittämisestä määräajoin. Näiden säännösten poistaminen lukiolaista on kannatettavaa, mutta miljoonan euron säästö näistä velvoitteista luopumisella vaikuttaa ylimitoitettulta.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

EK:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että valtiontalouden tasapainottamiseksi tehtävillä määrärahojen vähennyksillä ei heikennetä yritysten kasvun edellytyksiä tai kilpailukykyä. Ammatilliseen koulutukseen kohdennettu 100 miljoonan euron leikkaus on päätetty kohdentaa vähentämällä suoritepääöksellä päätettäviä tavoitteellisia opiskelijavuosia aikaisemman tutkinnon suorittaneiden osalta. EK:n näkemyksen mukaan tämä voi heikentää yritysten mahdollisuuksia saada kaipaamiaan osaajia. Erityisen ongelmallista on ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rinnastaminen ammatillisiin perustutkintoihin. Yritysten näkökulmasta ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat ammatillisen perustutkinnon suorittaneille erinomaisia väyliä osaamisen syventämiseen. Säästöpäätösten toimeenpanon kannalta esitetty muutos on sinänsä EK:n käsityksen mukaan teknisluonteinen ja sinänsä kannatettava.

Muut kommentit

-

Heinonen Ulla
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Vieltojärvi Mikko
Elinkeinoelämän keskusliitto EK